

Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі

Қарағанды мемлекеттік техникалық университеті

**«Бекітемін»
Ғылыми кеңесінің төрағасы,
ректор, ҚР ҰҒА академигі
Ғазалиев А.М.**

« ___ » _____ 20__ ж.

**СТУДЕНТКЕ АРНАЛҒАН ПӘН БОЙЫНША ОҚЫТУ
БАҒДАРЛАМАСЫ (SYLLABUS)**

«Педагогикалық шеберлік» пәні бойынша

5B010400 «Бастапқы әскери дайындық» мамандығының студенттері үшін

«Әскери-техникалық» факультеті

«Кәсіптік оқыту» кафедрасы

АЛҒЫ СӨЗ

Оқу жұмыс бағдарламасы жасалды: «Педагогикалық шеберлік» курсының бағдарламасы ЖОО-ның педагогикалық мамандықтарының колданыстағы типтік оқу жоспарына сәйкес 5B010400 «Бастапқы әскери дайындық» (бакалавр) шифры бойынша ҚР МЖМБС – да, ҚР БҒМ Республикалық оқу-әдістемелік кеңесімен 22.06.2006 ж. Бекітілген және енгізілген хаттамасымен кафедраның химия ғылымдарының кандидаты, доцент, М.С. Нұрмағанбетова мен педагогика ғылымдарының кандидаты, доцент Г. Е. Самашовамен құрастырылған.

«Кәсіптік оқыту» кафедра отырысында талқыланды

Хаттама №__ «__» _____ 20__ ж.

Кафедра меңгерушісі _____ «__» _____ 20__ ж.
(қолы)

Әскери-техникалық факультеттің әдістемелік бюросымен бекітілген
Хаттама №__ «__» _____ 20__ ж.

Төрәйім _____ «__» _____ 20__ ж.
(қолы)

Оқытушылар туралы мәліметтер және байланыс ақпарат:

Нұрмағанбетова М.С., химия ғылымдарының кандидаты, доцент.

Самашова Г.Е., педагогика ғылымдарының кандидаты, доцент.

«Кәсіптік оқыту» кафедрасы ҚарМТУ-ң 1 оқу корпусында, 226 аудиторияда орналасқан, телефоны 56-52-33.

Пәннің еңбек сыйымдылығы

Семестр	Кредиттер саны	Сабақтардың түрі					СӨЖ сағаттар саны	Жалпы сағаттар саны	Бақылау түрі
		Қосылған сағаттар саны			ОСӨЖ сағаттарының саны	Барлығы сағаттар саны			
		Лекциялар	Практикалық сабақтар	Зертханалық сабақтар					
4	2	15	15		30	60	30	90	емтихан

Пәннің сипаттамасы

«Педагогикалық шеберлік» пәні бойынша оқу-әдістемелік кешен жоғары оқу орнының 5В010400 «Бастапқы әскери дайындық» мамандығының студенттеріне МЖМБС сәйкес оқу жоспарына қатысты жасалған. «Педагогикалық шеберлік» пәні міндетті пәндер циклына кіреді.

Пәннің мақсаты

«Педагогикалық шеберлік» пәні педагогикалық шеберліктің өзіне тән ерекшеліктері мен қасиеттерін болашақ мамандарға саналы білім мен саналы тәрбие арқылы бере отырып жас педагогтардың шеберлігін жетілдіру мақсаттарын алға қояды.

Пәннің міндеттері

Пәннің міндеттері мынадай:

- студенттердің педагогика бойынша алған білімдерін бекіту және тереңдету;
- педагогикалық әдебиеттермен дербес жұмыс істеу дағдыларын қалыптастыру;
- студенттерді практикалық жұмысқа үйрету және оларды педагогикалық іскерлік дағдыларымен қаруландыру;
- педагогикалық ойлау мен шығармашылдықты дамыту.

Айрықша деректемелер

Берілген пәнді оқу үшін келесі пәндерді (бөлімдерді) (тақырыптарды көрсетумен) меңгеру қажет:

Пән	Бөлімдердің (тақырыптардың) атауы
1 Фэлсафа	Таным теориясы проблемасы. Тұрмыс және ойлау категорияларының қарым-қатынасы.
2 Жалпы педагогика	Педагогикалық процестің заңдылықтары.
	Тұтас педагогикалық процесс құрылымындағы оқыту.
	Қазіргі мектептегі білім берудің мазмұны.

	Оқытуды ұйымдстыру формалары. Қазіргі заманғы сабақ.
	Оқыту әдістерінің сипаттамасы.
	Оқушылардың танымдық әрекеттерін белсендендірудің қазіргі заманғы әдістері.
	Білім беру технологиялары.
	Мектептегі нормативті құжаттар сипаттамасы.
	Мектептегі жұмысты жоспарлау.
3 Жалпы психология	Тұлға психологиясы.
	Тұлғаның өзіндік-психологиялық ерекшеӨліктері.
	Танымдық процестер.
	Әрекеттегі және сөйлесудегі тұлға.
	Кәсіптік білім берудегі инновациялық технолоиялар.
	Кәсіптік-білім беру оқу орындарындағы тәрбие жұмысының теориясы және практикасы.
4 Кәсіби психология	Адамды кәсіптік әрекет процесінде кешенді зерттеу.
	Тұлғаның қалыптасуындағы жас ерекшеліктері.
	Кәсіптік әрекетке психологиялық-педагогикалық жүйелі жоспарлауға дайындықтар.
	Оқушылардың еңбекке тәрбиелеудегі психологиялық ерекшеліктер.
5 Кәсіби педагогика	Содержание профессионального обучения.
	Кәсіптік оқытудың принциптері және жүйелері.
	Кәсіптік білім берудегі инновациялық технолоиялар.
	Кәсіптік-білім беру оқу орындарындағы тәрбие жұмысының теориясы және практикасы.

Тұрақты деректемелер

«Педагогикалық шеберлік» пәнін оқу кезінде алынған білімдер келесі пәндерді «Мамандыққа кіріспе», «Жалпы педагогика», «Кәсіби психология», «Кәсіптік білім берудегі этнопедагогика» меңгеру барысында қолданылады.

Пәннің тақырыптық жоспары

Бөлімнің (тақырыптың) атауы	Сабақтардың түрлері бойынша еңбек сыйымдылығы, сағат			
	Дәрістер	Прак.лық саб.	ОСӨЖ	СӨЖ
1 Педагогикалық шеберлік және оның тәрбиедегі мәні.	1	1		2
2 Оқытушы тұлғасы және авторитет. Педагогикалық	1	1		2

жұмыстағы қиындықтар.				
3 Педагогикалық әрекеттің мәні және құрылымы.	1	1		2
4 Педагогикалық қарым-қатынас.	1	1		2
5 Педагогикалық жетекшіліктің стилдері.	1	1		2
6 Оқушыларды педагогтың тануы.	1	1		2
7 Педагогикалық техника оқушының тәртібін ұйымдастыру формасы ретінде.	1	1		2
8 Мұғалімнің сөзі педагогикалық шеберлік шарты ретінде.	1	1		2
9 Педагогикалық процестегі иландыру және сендіру.	1	1		2
10 Қақтығыстар (конфликтер) және оларды шешу жолдары.	2	2		4
11 Оқытушының жұмысындағы психотерапия элементтері.	1	1		2
12 Педагогикалық шеберлік және педагогикалық шығармашылық.	1	1		2
13 Мұғалім шеберлігінің проблемасын шешудегі мектептік және театрлық педагогика өзара байланысы.	1	1		2
14 Кәсіби мотивация.	1	1		2
Барлығы:	15	15		30

Оқытушы мен студенттің өздік жұмысының тақырыптық жоспары

ОСӨЖ тақырыбының атауы	Сабақтың мақсаты	Сабақтың түрі	Тапсырманың мазмұны	Ұсынылатын әдебиет
1 Кәсіби педагогиканың ғылыми-теориялық негіздері.	Студенттердің білімін жетілдіру	Топпен бірлескен жұмыс жүргізу	Тақырып бойынша баяндама	Негізгі әдебиеттер: [3]-[4], [7], [13] Қосымша әдебиеттер: [2], [4], [6]
2 Кәсіпке баулу мазмұны.	Студенттердің білімін жетілдіру	Топпен бірлескен жұмыс жүргізу, бірігіп талдау	Оқып білу мүмкіншілігін дамыту	Негізгі әдебиеттер: [1]-[3], [5], [8], [10], [11]. Қосымша әдебиеттер: [1], [3], [5], [7], [8], [10], [12].
3 Кәсіпке баулу формалары мен әдістері.	Студенттердің білімін жетілдіру	Топпен бірлескен жұмыс жүргізу, пікірталас	Бірлескен баяндама	Негізгі әдебиеттер: [1]-[3], [7], [8], [11]. Қосымша әдебиеттер: [1]-[4], [7], [9], [12].
4 Кәсіпке баулудың қағидалары мен жүйелері.	Студенттердің білімін жетілдіру	Топпен бірлескен жұмыс жүргізу	Алған білімдерін тереңдету	Негізгі әдебиеттер: [1]-[3], [5], [9], [10], [13]. Қосымша әдебиеттер: [1]-[3], [5], [8], [9], [10], [12].
5 Кәсіптік білім берудегі инновациялық технологиялар.	Студенттердің білімін жетілдіру	Шағын топтағы жұмыс	Білімді кешендік тексеру	Негізгі әдебиеттер: [1]-[3], [5], [6], [9], [11]. Қосымша әдебиеттер: [1]-[3], [6], [7], [8], [13].
6 Кәсіптік білім берудегі	Студенттердің	Топпен бірлескен жұ-	Тақырып бойынша	Негізгі әдебиеттер: [1]-[5], [8], [9], [11], [12].

педагогикалық менеджмент.	білімін жетілдіру	мыс жүргізу	негізгі баяндама	Қосымша әдебиеттер: [1], [3], [5], [7], [9], [10]-[12].
7 Кәсіптік білім беру оқу орындарындағы тәрбие жұмыстарының теориясы мен практикасы	Студенттердің білімін жетілдіру	Топпен бірлескен жұмыс жүргізу	Оқып білу мүмкіншілігін дамыту	Негізгі әдебиеттер: [1]-[6], [8]-[10], [12], [14], [15]. Қосымша әдебиеттер: [1]-[3], [5], [8]-[13].
8 Еңбек технологиясы және кәсіпке баулу мұғалімдерін даярлау және қайта даярлау.	Студенттердің білімін жетілдіру	Топпен бірлескен жұмыс жүргізу	Бірлескен баяндама	Негізгі әдебиеттер: [1]-[2], [6], [9], [11], [13]. Қосымша әдебиеттер: [1]-[3], [4]-[8], [12], [13]

СӨЖ арналған бақылау жұмыстарының тақырыбы

1 Оқушыға арналған педагогикалық шеберліктің мәні жөнінде жазба түрінде мысалдар келтіріңіз (мектептік және ЖОО оқыту туралы өз мысалдарыңыз).

2 «Ұстаз жұмысындағы қиындықтар. Олардың пайда болу себептері» тақырыбында құрылымдық-логикалық схема құрастыру.

3 «Педагогикалық іс-әрекет» ұғымын анықтаңыз.

4 Педагогикалық іс-әрекетінің тарихи мағынасы неде?

5 Педагогикалық іс-әрекеттің ерекшелігін (спецификасын) түсіндіріңіз.

6 Педагогикалық қарым-қатынасты қалай түсінесіз?

7 Әр қилы кәсіби деңгейдегі оқытушыларда педагогикалық қарым-қатынас ерекшеліктері қандай?

8 «Мен және концепция» тақырыбында позитивті даму мақсатында педагогикалық қарым-қатынастың ролі қандай?

9 Тиімді және тиімді емес педагогикалық поощрениенің құрылымы қандай?

10 Әр қилы мысалдар келтіре отырып педагогикалық басқару стильдерін сипаттаңыз.

11 Педагогикалық басқару стильдері қандай және олардың ерекшеліктері қандай?

12 Педагогикалық іс-әрекет және қарым-қатынастың әр қилы басқару стильдеріне әсері.

13 Алдыңғы сұрақты эксперименттік зерттеу негізінде дәлелденіз.

14 Педагогикалық іс-әрекеттегі «азықтылық» (продуктивность) ұғымы.

15 Қарым-қатынас құрылымындағы және оқытушы іс-әрекетінің когнитивті, аффективті және поведенческий компоненттері.

16 Ұстаз тұлғасының кәсіптік бағытының диагностикалық бағасы.

17 Оқушы тұлғасының педагогикалық іс-әрекет пен таным қалай байланысқан?

18 Стереотиптелу құбылыс дегеніміз не және ол педагогикалық іс-әрекетте қалай көрінеді?

19 Эмпатияның педагогикалық қарым-қатынастағы және оқушы тұлғасының педагогикалық танымдағы ролі қандай?

20 Жаттықтыру (тренировка) жаттығуларын орындау.

21 Оқытушы сөзінің техникасын сипаттаңыз.

22 Сөйлеудің негізгі сипаттамасын атаңыз.

23 Оқытушы сөйлеуінің атқаратын қызметін (функциясын) атаңыз.

24 Негізгі психокоррекциялық жұмысты сипаттаңыз

25 Иландыру және сендіру – оқытушының педагогикалық іс-әрекетіндегі сипаттамасы және мәні.

26 Педагогикалық өзара әрекет ету тәсілдерін атаңыз.

27 Жаттықтыру (тренировка) жаттығуларын орындау.

28 Әр қилы қақтығыстарды сипаттаңыз.

29 Қақтығыстарды шешу жолдары.

30 Қақтығыстықсыз дегеніміз не?

31 Оқу өмірінен өздеріңіз байқаған және олар қалай шешілгендігі туралы әр қилы қақатығыстарды мысал ретінде келтіріңіз.

32 Стресс дегеніміз не? Сіздің түсінігіңіз. Сіздің оған деген көзқарасыңыз?

33 Сіз өзін-өзі реттеудің (саморегуляция) қандай тәсілдерін білесіз, осы тәсілдердің Сіздің өміріңізде қолдану мысалдарын келтіріңіз.

34 Табалдырық (порог) деңгейі дегеніміз не және оны қандай факторлар анықтайды?

35 Педагогтардың актерлік шеберлік тәсілдерін пайдалану мысалдарын келтіріңіз.

36 Оқыту процесінде пайда болатын сіздердің «ұту» («обыгрывать») тәсілін пайдаланатын оқытушыға деген қатынасыңыз,

37 Актер мен оқытушы іс-әрекетін салыстырыңыз, солардың қайсысы педагогтың кәсіби әрекетінде нақты көрінеді?

38 Оқу әрекетінің сәттілігі күш және құрылым мотивациясымен қалай байланысты?

39 Сәтті мотивациясының және сәтсіздіктен қорқу мотивациясының ерекшеліктері неде?

40 Мотивацияның қандай әдістері мен әдістемесін білесіз?

41 Кәсіби мотивацияның кәсіптік оқыту және еңбек әрекетіндегі сәттілігінің ролі қандай?

42 Кәсіби қызығушылық және кәсіпке деген қарым-қатынастың қандай әдістерін сіз білесіз?

Студенттердің білімін бағалау белгілері

Пән бойынша емтихан бағасы аралық бақылау (60% дейін) және қорытынды аттестаттау (емтихан) (40% дейін) бойынша үлгерімнің ең жоғары көрсеткіштерінің сомасы ретінде анықталады және кестеге сәйкес 100% дейін мәнді құрайды.

Әріптік баға бойынша бағалау	Сандық бағалау эквиваленттері	Меңгерілген білімдердің проценттік мәні	Дәстүрлі жүйе бойынша бағалау
A	4,0	95-100	Өте жақсы
A-	3,67	90-94	
B+	3,33	85-89	Жақсы
B	3,0	80-84	
B-	2,67	75-79	
C+	2,33	70-74	Қанағаттанарлық
C	2,0	65-69	
C-	1,67	60-64	
D+	1,33	55-59	
D	1,0	50-54	
F	0	30-49	Қанағаттанарлықсыз
Z	0	0-29	

«А» (өте жақсы) деген баға, студент семестр барысында пәннің барлық бағдарламалық сұрақтары бойынша өте жақсы білім көрсеткен, сонымен қатар, өздік жұмыс тақырыптары бойынша жиі аралық білімін тапсырған, оқылатын пән бойынша негізгі бағдарлама бойынша теориялық және қолданбалы сұрақтарды оқуда дербестік көрсете білген жағдайда қойылады.

«А-» (өте жақсы) деген баға негізгі заңдар мен процестерді, ұғымдарды, пәннің теориялық сұрақтарын жалпылауға қабілетін өте жақсы меңгеруін, аудиториялық және дербес жұмыс бойынша аралық тапсырмалардың жиі тапсырылуын болжайды.

«В+» (жақсы) деген баға, студент пәннің сұрақтары бойынша жақсы және өте жақсы білімдер көрсеткен, семестрлік тапсырмаларды көбінесе «өте жақсы» және кейбіреулерін «жақсы» бағаларға тапсырған жағдайда қойылады.

«В» (жақсы) деген баға, студент, пәннің нақты тақырыбының негізгі мазмұнын ашатын

сұрақтары бойынша жақсы және өте жақсы білімдер көрсеткен, семестрлік тапсырмаларды уақытында «өте жақсы» және «жақсы» бағаларға тапсырған жағдайда қойылады.

«B-» (жақсы) деген баға студентке, егер ол аудиториялық қалай болса, дәл солай СӨЖ тақырыптары бойынша пәннің теориялық және қолданбалы сұрақтарына жақсы бағытталады, бірақ семестрде аралық тапсырмаларды жиі тапсыратын және пән бойынша семестрлік тапсырмаларды қайта тапсыру мүмкіндігіне ие болған жағдайда қойылады.

«C+» (қанағаттанарлық) деген баға студентке, егер ол аудиториялық сабақтардың және СӨЖ барлық түрлері бойынша зейінділік сипаттағы сұрақтарға ие, пәннің жеке модульдарының мазмұнын аша білген, семестрлік тапсырмаларды «жақсы» және «қанағаттанарлық» бағаға тапсырған жағдайда қойылады.

«C» (қанағаттанарлық) деген баға студентке, егер ол аудиториялық сабақтардың және СӨЖ барлық түрлері бойынша зейінділік сипаттағы сұрақтарға ие, пәннің жеке модульдарының мазмұнын аша білген, семестрлік тапсырмаларды «қанағаттанарлық» бағаға тапсырған жағдайда қойылады.

«C-» (қанағаттанарлық) деген баға студентке, егер ол аудиториялық сабақтардың және СӨЖ барлық түрлері бойынша жалпы мағлұматтандырылған және нақты тақырыптың шеңберінде ғана жеке заңдылықтар мен олардың ұғымын түсіндіре алатын жағдайда қойылады.

«D+» (қанағаттанарлық) деген баға студентке, егер ол аудиториялық сабақтардың және СӨЖ барлық түрлері бойынша семестрлік тапсырмаларды уақытында тапсырмаған және нақты тақырыптың шеңберінде ғана жеке заңдылықтар мен олардың ұғымын түсіндіре алатын жағдайда қойылады.

«D» (қанағаттанарлық) деген баға студентке, егер ол семестрлік тапсырмаларды уақытында тапсырмаған және аудиториялық сабақтар мен СӨЖ бойынша білімі төмен, сондай-ақ, сабақтар босатқан жағдайда қойылады.

«F» (қанағаттанарлықсыз) деген баға студент, СӨЖ және сабақтардың түрлері бойынша теориялық және практикалық білімнің төмен деңгейіне де ие емес, сабақтарға жиі қатыспайтын және уақытында семестрлік тапсырмаларды тапсырмайтын жағдайда қойылады.

«Z» (қанағаттанарлықсыз) деген баға студент, СӨЖ және сабақтардың түрлері бойынша теориялық және практикалық білімнің төмен деңгейіне де ие емес, сабақтардың жартысынан көп қалатын және семестрлік тапсырмаларды ұсынбаған жағдайда қойылады.

Аралық бақылау оқытудың 7-ші, 14-шы апталарында жүргізіледі және бақылаудың келесі түрлерінен шыға отырып, ұйымдастырылады:

Бақылау түрі	% -тік мәні	Оқытудың академиялық кезеңі, апта															Барлығы, %	
		1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15		
Қатысу	10	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	10
Лекция конспектісі	5			*			*			*			*		*			10
Практикалық сабақта ауызша сұрау	10			*	*				*			*		*		*		10
Тақырыптық тестілеу	10		*		*	*	*	*		*	*	*	*		*			20
СӨЖ тапсыр-	10				*			*			*			*				10

масын орындау																	
Емтихан	40																40
Барлығы (аттестация бойынша)	60						30									30	60
Барлығы	100																100

Саясат және рәсімдер

«Педагогикалық шеберлік» пәнін оқу кезінде келесі ережелерді сақтауды өтінеміз:

1 Сабаққа кешікпей келуді.

2 Дәлелді себепсіз сабақ босатпауды, ауырған жағдайда анықтама, ал басқа жағдайларда түсініктеме хат ұсынуды.

3 Студенттің міндетіне барлық сабақтарға қатысу кіреді.

4 Оқу процесінің күнтізбелік жоспарына сәйкес бақылаудың барлық түрлерін тапсыру.

5 Жіберілген практикалық және зертханалық сабақтар оқытушы белгілеген уақытта қайта тапсыру.

6 Студент ұялы телефонды сөндіріп, оқу үрдісіне белсенді түрде қатысу керек.

7 Оқытушылар мен курстастарына шыдамды, ашық, мейірімді болындар.

Оқу-әдістемелік қамтамасыз етілушілік

Автордың аты-жөні	Оқу-әдістемелік әдебиеттің атауы	Баспа, басылып шығатын күні	Даналар саны	
			кітапханада	кафедрада
1	2	3	4	5
Негізгі әдебиет				
1 Зазюн И.А. и др.	Основы педагогического мастерства	М.: Просвещение, 1989. – 303 с.		1
2 Смолькина Т.П.	Основы педагогического мастерства. Упражнения. Тесты. Советы начинающему педагогу.	Караганда: Болашак-Баспа, 2002		25
3 Морева Н.А.	Основы педагогического мастерства: учеб. Пособие для вузов	М.: Просвещение, 2006.		10
4 Смолькина Т.П.	Основы педагогического мастерства. Научно-методическое пособие.	Караганда: РИО «Болашак-Баспа», 2008.		25
5 Якушева С.Д.	Основы педагогического мастерства: учебник для студ. сред. проф. учеб. заведений	М.: Издательский центр «Академия», 2008. – 256 с.		электронная версия
Қосымша әдебиет				
1 Пидкасистый П.И.	Педагогика: Учебное пособие для студентов педагогических вузов и педагогических колледжей	М.: Российское пед. агентство, 1996.		5

Пән бойынша тапсырмаларды орындау және тапсыру кестесі

Бақылау түрі	Тапсырманың мақсаты және мазмұны	Ұсынылатын әдебиет	Орындалу ұзақтылығы	Бақылау түрі	Тапсыру мерзімі
1	2	3	4	5	6
Дәрістік сабақтар тақырыбы фронтальды сұрау	Дәрістік сабақтың қарастырылып отырған тақырыптары бойынша білімдерін бекіту.	[1-10]	1 апта	ағымда-ғы	апта сайын
ОСӨЖ және СӨЖ тапсырмалар бойынша фронтальды сұрау	Ақпаратты өз бетінше іздеу және қайта өңдеу білігін қалыптастыру.	[1-10]	1 апта	ағымда-ғы	апта сайын
Аралас сұрау (тест, жеке әңгімелеу)	Білімді практикада пайдалану білігін қалыптастыру.	[4, 5]	1 контактілі сағат	аралық	7, 14 апта
Аралас сұрау	Білімді практикада пайдалану.	[1-10]	1 контактілі сағат	ағымда-ғы	4 апта
Аралас сұрау	Практикада білімді пайдалану	[1-10]	1 контактілі сағат	аралық	7 апта
Аралас сұрау (тест, өзіндік әңгіме)	Теориялық білімді бекіту	[1-10], Курс бойынша конспект дәріс	1 контактілі сағат	аралық	10 апта
Емтихан	Пән бойынша материалды тексеру	Негізгі және қосымша әдебиеттердің барлық тізімі	1 контактілі сағат	аралық	14 Апта
Бақылау жұмысы (жазбаша)	Практикада білікті қалыптастыру білімін пайдалану	Дәріс конспектісі, бақылаушы тақырыптар бойынша сабақ материалда-ры	2 сағат	қорытынды	Сессия кезінде

Өзін-өзі бақылауға арналған сұрақтар (тестік тапсымалар)

1. Адамның өмірлік потенциалын, оның маңызын және мәнін іске асыруға қамтамасыз ететін, физикалық, психикалық және рухани күштерінің сандық және, сапалық өзгерісінің ішкі жүйелілігінің объективті процесі.

2. Тұлғаның қандай да бір деңгейдегі және кәсіптегі кәсіби білім берудің мамандандырылған ерекшеліктерін ескере отырып, кәсіби маңызды сипаттарын қалыптастыру процесі.

3. Оқу процессінде осы принцип мағынасында типтік есептерді, оларды оқу-өндірістік тапсырмаларға трансформациялау, оқу процессін ұйымдастыру нысаны және оқыту әдісі түсіндіріледі.

4. Адамның дамуын қамтамасыз ететін, бір ұрпақтың екінші ұрпаққа тәжірибе беру процессі.

5. Қоғамда арнайы ұйымдастырылған, адамның дамуы үшін қажетті жағдайлар жүйесі.

6. Педагогпен оқушының өзара қатысуымен ұрпақтар тәжірибесін нақты беру және қабылдау процессі.

7. Еңбек субъектілері (адамдар) және еңбек нысаналары (объектілері) (еңбектің құралдары және заттары) кіретін өндірістің қоғамдық тәсілінің құрамдас бөлігі.

8. Өз еңбегінің ақысы есебінен өмір сүретін және өнімді еңбек ететін өндіріске (мемлекеттік немесе жеке меншік) жалданған адам.

9 Бастауыш немесе орта кәсіби білімді талап ететін қара жұмыс жұмыскері.

10 Интеллектуалды қызметке негізделген, қызмет көрсету еңбегінің жұмыскері.

11 Күштік және ойлау дамуына ие, еңбекке жарамды, алайда әлі оған тартылмаған тұрғындардың бөлігі.

12 Арнайы дайындықты талап ететін және оны өмір сүру көзі ретінде қолданатын еңбек қызметінің түрі.

13 Белгілі бір кәсіп шеңберіндегі еңбек қызметінің түрі.

14 Белгілі бір кәсіп (мамандық) бойынша еңбек қызметін жасауының тиімділігін анықтайтын жалпы және кәсіби дамуының дәрежесі.

15 Белгілі бір сападағы және белгілі бір күрделіліктегі қандай да болмасын еңбек түрін жұмыскердің орындауға кәсіби дайындығының деңгейі.

16 Шығармашылық қызметтің кәсіби білімдерін, шеберліктерін, дағдыларын және элементтерін тәжірибе процессінде алған тұлғаның қасиеті.

17 Қатысушылар дамуының сыртқы факторларын қолдану және мақсатты түрде таңдауға негізделген тәрбие қатынастарын ұйымдастырудың тәсілі.

18 Педагог пен оқушылардың ойдағы білімдер жинағы нысанындағы қарым-қатынасының нәтижесін болжауы және осыған сәйкес таңдалынып.

19 Қойылған мақсатқа жетуге көмек жасайтын негізгі идеялар.

20 Адамның дамуына сәйкес алдына қойылған мақсатына байланысты тандап алынған және ақпарат түрінде берілген қоғамдық тәжірибенің бөлшегі.